І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. в Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVII. Ч. 177. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 15-го ВЕРЕСНЯ 1960 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, SEPTEMBER 15, 1960 No. 177. VOL. LXVII.

ЗДА ВИПУСТИЛИ ЩЕ ОДНОГО САТЕЛІТА „ДІСКОВЕРЕРА 15"

ЛЕТУНСТВО СТАРАТИМЕТЬСЯ ЗЛОВИТИ ЙОГО КАБІНУ В РАЙОНІ ГАВАЇВ; ЗОРГАНІЗОВАНО АСТРОНАВТИЧНУ І АЕРОНАВТИЧНУ РАДУ

Летунська база, Ванденберґ, Каліфорнія. — ЗДА в дні 13-го вересня о год. 6:14 по полудні з успіхом випустили сателіта довкола Землі так званого „Дісковерера 15". Сподіваються, що 14-го вересня вдасться здобути в районі Гавайських островів кабіну, яка там має впасти з парашутом, відірвавшися від сателіта, який до того часу має 17 разів облетіти Землю, зробивши кого 500,000 миль. Сателіт „Дісковерер 15" важить — 1.700 фунтів і кружляє довкола Землі в полярному напрямку зі швидкістю 18,000 миль на годину. Кабіна цього сателіта важить 300 фунтів, в ній немає жадних живих сотворінь ані навіть жадних інструментів, бо цим разом хочуть випробувати, чи знов вдасться віднайти капсулю сателіта, подібно, як це було з „Дісковерором 13" і „Дісковерором 14", кабіни яких з успіхом вдалося віднайти 12-го і 19-го серпня. Кабіну „Дісковерера 13" зловлено в океані коло Гаваїв, а кабіну „Дісковерера 14" вдалося літакові типу С-119 зловити в повітрі в сітку також коло Гавайських островів. Літаки і кораблі чекають в поготівлі, щоб в означений час здобути кабіну нововипущеного сателіта. „Дісковерер 15" облітає Землю впродовж 94.24 мінути, його найбільше віддалення від Землі виносить 472 милі, а найменше — 130 миль. Сателіт „Дісковерер 13" і „Дісковерер 14" кружляють довкола Землі, хоч їх кабіни є вже на Землі. Уряд в дні 13-го вересня призначив нову аґенцію, яка має координувати військову і цивільну програми в ділянці опанування космічних просторів. Ця аґенція називається Аеронавтична і Астронавтична Рада. Вона обійме ті функції, які давніше виконували дві аґенції: Крайова Аеронавтична і Космічна Рада та Військовий Координаційний Комітет. Ця нова координаційна аґенція діє вже від липня ц. р., але повідомлення про її організацію появилося аж тепер. Уряд діяв згідно з вимогами Конґресу, який домагався однієї аґенції, яка могла б координувати працю над здобуттям космічних просторів, щоб не було подвійних плянів і проєктів між цивільною і військовою аґенціями, якими керують департамент оборони і Крайова Аеронавтична і Космічна Рада. На чолі новоствореної аґенції стоять: д-р Герберт Ф. Йорк від департаменту оборони і д-р Г. Л. Драйден — заступник адміністратора Крайової Аеронавтичної і Космічної Аґенції. На інших членів нової аґенції є призначені ті особи, які активно займаються справою дослідів про здобуття космічних просторів. На ці досліди видають ЗДА більше як один більйон долярів річно. Одночасно повідомляють, що сателіт „Еко І", кружляє далі довкола Землі і його можна бачити голим оком майже кожного дня понад ЗДА.

Обидві сторони складають суперечні заяви про страйк на Пенсилвенійській залізниці

Филаделфія. — 12-го вересня представники Спілки Транспортових Робітників і Пенсилвенійської залізниці підписали новий договір про працю, і 13-го вересня почався нормальний рух на цій найбільшій в ЗДА залізниці. Ще й досі не подали докладно умов, на яких відбулося підписання умови. Обидві сторони склали суперечні заяви. Представник робітників заявив, що страйк закінчився успіхом робітничої спілки, а директор ради директорів сказав, що ті умови, які є в новому договорі про працю, могли робітники осягнути без страйку, який відбувся тільки тому, що його хотів голова спілки транспортових робітників Майкел Квілл. Робітники страйкували 12 днів і втратили в заробітних платнях коло 14 мільйонів долярів. Залізниця має втрати на 40 мільйонів долярів. 138.000 пасажирів не мали вигідної комунікації 12 днів, і це також щось коштувало їх, крім звичайної невигоди. Здобутки робітників є в ділянці реґуляміну праці, і їх проголосить залізниця пізніше.

Помер сенатор Томас С. Геннінґс, демократ із Мізурі

Вашинґтон. — У вівторок дня 13 вересня ц. р., помер тут у своєму домі сенатор Томас С. Геннінґс, демократ із Мізурі. Він хворів уже від довшого часу і перебув кілька операцій і помер у віці 57 років. Належав покійний сенатор до ліберального напрямку в демократичній партії і був активним оборонцем цивільних прав й інших законопроєктів у цій ділянці. Був членом сенатської правничої комісії, очолюваної сен. Істлендом з Міссісіпі, що в ній під сучасну пору творять більшість сенатори консервативного напрямку, тому теж смерть його послабить далі впливи північних сенаторів і лібералів у цій комісії. Крім того покійний сенатор був головою сенатської комісії правил і предсідником сенатської правничої підкомісії для конституційних прав. В політиці почав брати участь уже з молодих років, від 13-го року життя.

В АМЕРИЦІ

● **В Боґоті,** Колюмбія, 12-го вересня закінчилася міжамериканська економічна конференція, в якій брали участь представники 21-ої американської держави. На кінцевій пленарній сесії схвалено американську резолюцію про допомогу ЗДА сумою $500 мільйонів країнам Латинської Америки.

● **Командант** союзних збройних сил в Европі генерал Лоріс Норстед заявив після півгодинної конференції з президентом Айзенгавером, що він залишиться на своєму пості, хоч два англійські щоденники, між ними „Дейлі Воркер", домагалися його резиґнації. Генерал сказав, що союзна преса в Европі вимагає, щоб він залишився на своєму пості. Ген. Норстед відмовився подати другу англійську газету, яка є проти нього.

● **Обидва президентські кандидати** Ричард М. Ніксон і сенатор Джан Ф. Кеннеді опублікували в місячнику „Ю. С. Леді" заклик до американських вояків, щоб вони і їхні родини голосували у виборах на того кандидата, який відповідає їхнім переконанням. Вояки і члени їхніх родин можуть голосувати заочно, висилаючи виборчі картки до виборчих комісій у приписаному часі. Обидва кандидати заявили, що право голосування — це „найбільший привілей вільних американців", і тому треба з нього кожному користати.

● **12-го вересня** в Атлантик Ситі вибрали на „Міс Америка" 18-річну дівчину зі стейту Мишиґен Ненсі Енн Флемінґ. Вона вже прибула до Ню Йорку, де своїми розумними відповідями здивувала журналістів, які переводили з нею інтерв'ю. Крім титулу „Міс Америка", вона заробить на цьому своєму успіху від $50.000 до $80.000 і крім того стипендію на 4-річні студії в коледжі.

В СТОРІЧЧЯ НАРОДЖЕННЯ ВИДАТНОГО ВОЯКА

Президент Айзенгавер складає вінок на могилі генерала армій ЗДА Джана Дж. Першінґа на Арлінґтонському Національному Кладовищі. Урочистість ця відбулася в сторіччя народження ген. Першінґа, який командував усіма збройними силами ЗДА під час першої світової війни.

Президент підписав закон про медичну допомогу старшим особам

Вашинґтон. — 13-го вересня президент Айзенгавер підписав новоухвалений закон про медичну допомогу старшим особам у віці понад 65 років. З цього закону скористають дві групи старших осіб: ті всі особи, які досі користали з допомоги для старших осіб від своїх міських самоуправ, їх є коло 2,400.000 осіб, і деякі з тих, які мають пенсії з соціяльного забезпечення, але не мають потрібних фондів на лікування. Тих осіб є понад 12 мільйонів, але з них тільки деякі зможуть користати з медичної допомоги, бо новий закон вимагає, щоб пенсіонери довели добродійним аґенціям, що вони дійсно не мають своїх власних фондів на лікування. Новий закон починає діяти вже з днем 1-го жовтня. Але він залежний від того, чи окремі стейти погодяться на те, чи і вони будуть допомагати старшим особам, які потребуватимуть лікарської медичної опіки. Кожний стейт рішатиме, якою великою допомогою зможуть користуватися заінтересовані особи. Одночасно змінено ту суму, яку зможе доробити собі та особа, що вже користає з пенсії соціяльного забезпечення.

Урядові війська зліквідували групу змовників у Венесуелі

Каракас, Венесуеля. — 12-го вересня група 20-ох військовиків під проводом ляйтенанта Есія Сальвідія захопила була на короткий час одну радіову стацію і звідтам почала надавати протиурядові кличі та повідомляла, що „збройні сили повстають проти непорядків в урядовому режимі президента Ромуля Бетанкурта". Але робітничі спілки негайно виступили проти цих повстанців, а урядові війська відібрали від них радіову стацію Контіненте. Заарештовано всіх 20 змовників, і вже кілька годин пізніше бунт був вповні зліквідований. Бетанкурт урядує вже рік як президент Венесуелі, і проти нього досі було кілька ворожих виступів, які він зміг легко ліквідувати. Рухом проти нього керує колишній президент генерал Маркос Перез Хіменез, який перебуває як політичний втікач на Флориді в ЗДА.

Дейвід Рокефеллер не бачить загрози у відпливі американського золота до Европи

Ню Йорк. — Містоголова банку Чейз Манґеттан Дейвід Рокефеллер відвідав країни вільної Европи і в інтерв'ю з представником щоденника „Ню Йорк Таймс" заявив, що немає жадної загрози для ЗДА з тої причини, що американське золото відпливає до Европи незначною скількістю. Але він сказав, що американські запаси золота не сміють зменшуватися так раптово, як це було два роки тому, коли в одному році Европа купила золота вартости коло одного більйона долярів. Золото відходить із ЗДА внаслідок того, що існує платничий дефіцит між цією країною і Европою. ЗДА видають більше долярів за кордон, ніж їх дістають, і тяжко в цій ділянці осягнути баланс, бо хоч американський експорт вже значно перевищує імпорт, то все таки ЗДА річно видають на військову і економічну допомогу закордонові коло 4-ох більйонів долярів, а крім того втримують поза межами країни значні свої збройні сили. Відплив золота із ЗДА причинився до росту економіки в Европі, і це також треба брати до уваги, бо добробут в Европі потрібний і ЗДА, щоб поборювати комунізм.

ПОМЕР 89-РІЧНИЙ ПЕРЕДПЛАТНИК „СВОБОДИ" М. ГОРИН

Алтон, Іллиной. — Тут помер по довгій недузі найстарший передплатник „Свободи" 89-річний Микола Горин. Занедужав ще в жовтні м. р. і лікувався в шпиталі, але пізніше йому полегшало, та 8-го серпня знов мусів піти до шпиталю, де й помер. Він народився 27-го грудня 1871-го року в Дулібах в Західній Україні, до ЗДА приїхав в 1907 році і замешкав в Іст Ст. Луїсі, а від 1909 року проживав в Алтоні, Іллиной. Спочатку працював в шклянній гуті, а пізніше як столяр. Залишив жінку Еву Горин, три доньки Катерину, Розалію і Анну та сина Віктора; 4-ох внуків і одного небожа.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Під час Всеамериканської Конференції Electron Microscope Society of America,** що відбувалася наприкінці серпня в Маркет університеті в Милвокі, одну з головних доповідей виголосив д-р Леонтій Людомир Дмоховський, професор вірології Тексас університету, дійсний член НТШ, один з передових дослідників пістряка в ЗДА. Його досліди ствердили, що електронічний мікроскоп уможливив ствердити в пістрякових клітинах характеристичні частинки вайруса. Разом з проф. Ґрейом вони зреферували свої досліди, які мають широкий відгук в пресі і фахових журналах.

● **Дискусійний Клюб Круглого Стола** у Ню Йорку відкриває свій другий сезон в п'ятницю 16 вересня ц. р. у своїй домівці в Українському Інституті Америки доповіддю професора міжнародного права в університеті в Буенос Айрес, д-ра Богдана Галайчука, на тему „Центр і периферії українського розсіяння у світі". Початок о год. 7-ій веч. Вступ для членів і впроваджених ними гостей.

НЮ ЙОРК ЗУСТРІНЕ ХРУЩОВА МАСОВИМИ ДЕМОНСТРАЦІЯМИ

Ню Йорк. — У зв'язку з недалеким приїздом совєтського диктатора Нікіти Хрущова та його ґавляйтерів на сесію Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй в цьому місті, численні місцеві і крайові патріотичні організації приготовляються до зустрічі його масовими демонстраціями і протестами, як проти його приїзду, так і проти його народовбивчої політики. В демонстраціях візьмуть активну участь Американські Ветерани, які між іншим, плянують влаштувати на багатьох човнах пікету совєтського корабля „Балтика", як тільки він із Хрущовим та іншими комуністичними народовбивцями причалить до Ню Йорку в понеділок, 19-го вересня. Справа демонстрацій проти Хрущова була також предметом окремих нарад представників багатьох організацій минулого понеділка, 12-го вересня, в результаті яких створено Американський Дійовий Комітет, що займається координацією демонстративних виступів проти Хрущова. Згідно з повідомленнями вже в найближчу суботу, 17-го вересня, тут на площі Центрального Парку між 72-ою вулицею і 5-ою евеню відбудеться о год. 3-ій по полудні публічне віче, а наступного дня, в неділю 18-го вересня, на переддні приїзду Хрущова, ветерани відбудуть демонстраційну моторкаду по вулицях Ню Йорку до будинку Об'єднаних Націй і опісля до приміщень совєтської делеґації. Моторкада відбудеться о год. 2 по полудні, а годину пізніше ці демонстранти прилучаться до заповідженого демонстративного походу української та інших національних груп по вулицях міста. Масові демонстрації зокрема перед будинком Об'єднаних Націй, передбачається на всі інші дні побуту Хрущова в Ню Йорку.

ОН звільнили летовища й радіостацію в Конґо — Люмумба знову горою

Об'єднані Нації. — Штаб Об'єднаних Націй в Конґо звільнив в минулий вівторок 13 ц. м. всі летовища для цивільного і мирного руху та віддав радіостацію в Леопольдвілі під контролю конґолійського парляменту. У виконанні цієї постанови відкликано з радіостації вояків ОН. Хоч в Конґо все ще існують ніби два уряди і кожний із них погрожує виарештуванням міністрів другого уряду, проте прем'єр Люмумба знову виграв „рунду" в тій боротьбі за владу: з'єдинені палати конґолійського парляменту ухвалили йому нове вотум довір'я і дали „надзвичайні уповноваження" 88 голосами проти 25. Противники відразу заквестіонували леґальність тієї ухвали, бо — мовляв — кворум обох палат вимагає найменше 111 осіб, а твердження уряду Люмумби, що приявних було 113 послів і сенаторів — не відповідає правді. На тому засіданні парляменту не було нікого з членів уряду, покликаного до життя президентом Касавубу. Зате настрої в анархічній конґолійській армії поділені і не відомо, за ким заявиться більшість вояків. Тим часом до Ню Йорку прибули вже обидві конґолійські делеґації, що виступлять на засіданні Ради Безпеки. Більшість африканських делеґатів в Об'єднаних Націях — за твердженням газет — схиляється до твердження Люмумби, що він є єдиним леґальним прем'єром, але вони водночас є за тісною співпрацею конґолійського уряду з Об'єднаними Націями. Люмумба, однаково як Касавубу, прислали письма до Об'єднаних Націй з вимогою військової асисти. Люмумба вимагає конкретно 20 літаків з цілим вирядом, „великої скількости зброї й амуніції" й сильної пересувної радіостації. Люмумба знову погрожує що коли Об'єднані Нації йому цього не дадуть, то він звернеться за цими речами „кудиінде". Уряд Ґгани виступив по стороні Люмумби, загрозивши, що відкличе свої війська з Конґо, якщо Об'єднані Нації не будуть підтримувати центрального уряду Конґа. Те саме зробила навпів комуністична Ґвінея.

СССР закидає Гаммершилдові шкідливу роботу в Конґо

Об'єднані Нації. — Совєтський Союз вперше одверто й офіційно виступив проти особи генерального секретаря Об'єднаних Націй Даґа Гаммершилда, закинувши йому, що він „особисто" проводить в Конґо шкідливу для тамошнього замирення і заспокоєння діяльність. Як докази на таку „шкідливу" роботу нота совєтського представника в Об'єднаних Націях Валеріяна Зоріна з 13-го ц. м. вказує особливо на замкнення військом Об'єднаних Націй в Конґо всіх тамошніх летовищ і радіостації в столиці Конґа Леопольдвілі та відмову віддати війська ОН до диспозиції леґальному урядові Конґа прем'єра Патріса Люмумби для заведення в Конґо порядку. Зорін домагався скликання засідання Ради Безпеки ОН зараз у тому самому дні для цієї справи, але цьогомісячний президент Ради Безпеки Еджідіо Ортона з Італії визначив те засідання на середу 14-го ц. м. Рада Безпеки в першу чергу займається виготовленням свого звідомлення на Генеральну Асамблею ОН, що збереться у вівторок 20-го вересня на свою 15-ту сесію, а пстім приступить знову до обмірковування ситуації в Конґо і дальшої політики Об'єднаних Націй на конґолійському терені.

У Східній Німеччині диктатором став Вальтер Ульбріхт

Берлін. — Після смерти 84-літнього президента сателітської Східньої Німеччини, Вільгельма Піка, становище голови держави і першого секретаря комуністичної партії об'єднав Вальтер Ульбрихт. Формально зроблено це так, що так звана „народна палата", себто щось у роді східньо-німецького парляменту, в понеділок 12 ц. м. впродовж одної години переведа зміну конституції, скасовуючи становище президента республіки і покликуючи до життя Державну Раду з головою, шістьма його заступниками і 16-ма членами. Головою став власне 67-літній Вальтер Ульбрихт, а першим заступником голови Державної Ради — прем'єр Отто Гротеволь. Коли функція президента республіки була цілком репрезентаційна, то до компетенцій Державної Ради належать між іншим всі справи, зв'язані з обороною Східньої Німеччини, ото ж Вальтер Ульбрихт став насправді і шефом східньо-німецької армії. На відповідному засіданні східньо-німецького комуністичного „парляменту" був приявний Леонід Брежнєв, голова Президії Верховного Совєта СССР, себто „президент" Совєтського Союзу, який приїхав на похорон Вільгельма Піка.

● **Департамент оборони** почав слідство, яким способом два співробітники Крайової Аґенції Безпеки Бернон Ф. Мічелл і Вілліям Г. Мартин могли дістатися на працю до цієї аґенції, хоч їхня льояльність до ЗДА не була провірена, бо вони в червні ц. р. втекли до СССР, де працюють для комуністів.

ЗДА ВІДКИНУЛИ ПРОТЕСТ ХРУЩОВА ЩОДО ОБМЕЖЕННЯ ЙОГО СВОБОДИ РУХІВ

Вашинґтон. — Совєтський амбасадор Міхаїл Меншіков передав в середу 13 ц. м. державному секретареві Крістіянові Ґертерові ноту протесту СССР проти обмеження свободи рухів Нікіти Хрущова під час перебування його в Ню Йорку, куди він 19-го ц. м. приїздить на 15-ту сесію Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй. В кілька годин потім передано відповідь З'єдинених Держав, з відкиненням совєтської ноти та з збереженням у силі попередньої заборони Хрущову порушатись в Америці далі, як кордони Манґеттенської дільниці в Ню Йорку. У совєтській ноті називається видану американським урядом заборону „неприязним актом", при чому Совєти покликаються на правне зобов'язання З'єдинених Держав супроти закордонних дипломатів, які приїздять на засідання Об'єднаних Націй. Совєтська нота висловлює сумнів, чи в умовинах обмежування свободи рухів закордонних дипломатів Об'єднані Нації могтимуть правильно працювати. В американській відповіді звертається увагу, що ЗДА зобов'язані давати персональну охорону всім закордонним делеґатам, що приїздять до Об'єднаних Націй. Ці мотиви безпеки для особи Хрущова продиктували обмежити його свободу рухів на території З'єдинених Держав. Американська нота висловлює переконання, що діяльність совєтської делеґації на сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй не може в найменшій мірі потерпіти від того, коли ця делеґація працюватиме на терені Манґеттену, де знаходиться палац Об'єднаних Націй і кватира совєтської делеґації. Американська нота промовчує вимогу большевиків, щоб Хрущов міг свобідно їздити до віллі совєтської делеґації в Ґлен Ков в Лонґ Айленді. За інформаціями преси, американські керівні кола рахувалися з тим, що Совєти будуть використовувати американський розпорядок про обмежування рухів Хрущова для пропаґандивних цілей і що вони будуть проти нього протестувати. Американський уряд — читаємо — є рішений зберегти ту заборону. Сам Хрущов висловлює своє невдоволення американським розпорядком у депеші до лондонського щоденника „Дейлі Експрес" у відповіді на його запити. Хрущов облудно вбачає в обмеженні його свободи рухів в Америці доказ, що американський уряд не бажає собі поправи міжнародної ситуації. Большевицька пропаґанда промовчує зовсім факт, що Хрущов, відкликавши запрошення през. Айзенгавера до Москви, покликається на те, що для таких відвідин некорисними стали „умовини" та що „совєтський нарід не зможе проявити потрібну в таких випадках сердечність і гостинність". Хрущов промовчує, що його антиамериканська кампанія створила власне якнайгірші „умовини" для його приїзду до Америки та що тут такі ворожі супроти нього настрої, що американські власті не всилі ґарантувати йому персональну безпеку, коли він подорожуватиме по американському терені, — коментують американські газети. Над способом, як забезпечити Хрущову охорону, нараджувались у Вашинґтоні американські керівники апарату безпеки з прибулими з Москви енкаведистами — генералом Ніколаєм Захаровим і Владіміром Бурдіном.

Проблема застосування надзвичайних засобів безпеки стосується так само осіб Тіта, Ґамаля Абделя Нассера, Яноша Кадара і Фіделя Кастра, бо кожний з них має пречисленних ворогів з-посеред власних земляків та інших народів. У пресі появилася вістка, що однакову заборону свободи рухів, як її видано щодо Хрущова й альбанського ватажка Мехмета Шеху, застосують також до Фіделя Кастра. Конґресмен Френсіс Волтер, голова конґресової Комісії не-американських дій, написав листа одному — ближче у пресі неназваному, лідерові антикомуністичної національної групи, в якому він висловлює жаль, що в Ню Йорку відбудеться „дефіляда катів і різників", але звертає увагу на конечність запанувати над своїм обуренням та не давати йому виявитись якимсь протизаконним ділом.

Труман закликає пресу іґнорувати приїзд Хрущова до Ню Йорку

Ню Йорк. — Колишній президент Ґаррі С. Труман, який тепер перебуває в Ню Йорку на відвідинах своєї доньки і зятя Кліфтона Деніела, заявив журналістам, що американська преса повинна вповні іґнорувати новий приїзд Хрущова на засідання Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй. Коли б це не вдалося вповні перевести, то преса, на всякий випадок, не повинна роздмухувати цієї непрошеної візити і не робити з неї завеликого шуму. Труман сказав, що, на його думку, сенатор Джан Ф. Кеннеді, коли стане президентом ЗДА, „буде охороняти конституцію ЗДА", і не буде під натиском жадної релеґійної групи. Труман хвалив віцепрезидента Нікcона і сенатора Кеннеді за те, що вони порозумілися в тому напрямку, щоб не робити з релігії виборчої проблеми. Труман дістав сотки листів, в яких лають його за те, що підтримує католика як кандидата на президента.

У СВІТІ

● **Нові африканські держави,** недавні французькі колонії, стурбовані продовжуванням війни між французами й арабськими націоналістами в Альжирі. Прем'єр Мавританії, яка швидко стане незалежною, заявив, що „французи є нашими приятелями, але альжирці є нашими африканськими братами". Цей конфлікт виявиться на найближчій сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, де знову вирине справа Альжиру.

● **Коли до Парижу** прилетіли в минулому тижні 17 совєтських лікарів з астро - фізичного конґресу в Ню Йорку, зіпсувався автобус, що віз їх з летовища Орлі до міста. Провідник зупинив на шляху велику чорну лімозину похоронного бюра, яка забрала совєтських гостей. Парижани дивувались таким дивним туристам, але большевицькі лікарі були дуже вдоволені.

● **Антоні Іден,** колишній англійський прем'єр і міністер закордонних справ заявив, що він уважає теперішню міжнародну ситуацію за більш загрозливу, ніж будь коли від 1939 року. За найбільше лихо він уважає, що Захід, хоч має спільну ціль, проте не має спільного пляну і час до часу в таких справах, як напр. Конґо, виявляє поважні розбіжності.

● **У Бейруті,** столиці Ливану, вибухла в минулу суботу бомба в консуляті З'єдиненої Арабської Республіки. Згинув один єгипетський громадянин колишній член тамошньої амбасади названої Республіки, який випадково прийшов до консуляту.

● **В Еспанії** будуватимуть тунель довжиною 34 милі, який зможе зберігати комунікацію між північною і південною частинами тієї країни без уваги на зимові снігові та зливні дощі, які той зв'язок раз-ураз переривають. Будова тунелю коштуватиме близько $ 4 мільйони й триватиме до кінця 1963 року. Еспанський уряд сподівається, що торговельний і туристичний рух швидко виправдають кошти будови.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Suns, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St, Jersey City, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917. — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65c.
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сіті і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Військо Об'єднаних Націй

Слабість Об'єднаних Націй і їх безсильність у розв'язуванні великих міжнародних конфліктів має дві головні причини: совєтське право „вета" в Раді Безпеки і відсутність власної збройної сили. Щоб зарадити першому з названих двох лих — щодо права „вета" СССР — була думка змінити чартер ОН. Однак, у практиці виявилось це майже неможливим, бо ледве чи можна було б дістати для такої резолюції дві третини більшости при рішучій опозиції Совєтів, які в тому випадку напевно загрозили б своїм виступленням з Об'єднаних Націй. Очевидно, що для людства це був би найкращий і направду спасенний подарунок, якби Об'єднані Нації позбулися комуністів з їх московським центром. Але політичний світ не дійшов ще до тієї мудрости, і тому покищо СССР не тільки тримає свою позицію в ОН, але й щораз більше її скріплює. А щоб зберігати Об'єднані Нації в стані безсильности, СССР рішуче виступає проти всякої концепції постійної збройної сили цієї установи, слушно передбачаючи, що та збройна сила була б уживана передусім для впровадження ладу там, де в інтересі Москви лежить хаос.

Але справа збройної сили Об'єднаних Націй не перестає бути актуальною, бо вона логічно зв'язана з таким характером тієї установи, як його диктує здоровий глузд: коли Об'єднані Нації були покликані до життя, як надрядна порядкуюча сила, то вони не можуть обходитися без засобів здійснення своїх рішень. І саме брак тих екзекутивних засобів звів Об'єднані Нації до рівня дискусійного міждержавного клюбу, форуму для виголошування промов і кулюарів для довірочних розмов. Генеральний секретар Даг Гаммершилд схвалює і пропагує власне такий посередницько - дискусійний характер ОН. Але досвід з уперше імпровізованим міжнародним військом ОН, висланим у 1956 році в обшир пустелі Гази, в прикордонну ізраїльсько-єгипетськуу смугу, — збройна інтервенція ЗДА в Ливані і Англії в Йорданії в жовтні 1958 р., трагічна історія з Мадярщиною, якій не помогли паперові резолюції ОН, врешті теперішня історія з Конґо — напевно всі ці преценденси спонукали Гаммершилда присвятити в своєму останньомуу широкому річному звідомленні один уступ спеціяльно питанню збройних сил Об'єднаних Націй.

Гаммершилд є проти постійного війська ОН, вважаючи його „зайвим і непрактичним засобом". Проте, він визнає за конечне покликати до життя таке військо від випадку до випадку, як ось це зроблено для збереження перемир'я на ізраїльсько-єгипетському кордоні і для врятування Конґа від катастрофи. Але він признає рацію критикам, які закидають різні хиби теперішньому військові ОН в Конґо. Гаммершилд виправдує ці хиби відсутністю фахових військово - організаційних сил у централі ОН і звертає увагу, що, зрештою, він сам, Гаммершилд при організуванні експедиційного корпусу до Конґа, скористаяв з досвіду, набутого із міжнародним військом в Газі. Але на майбутнє Гаммершилд пропонує створити в централі ОН „кваліфікований штаб", який перебував би в „стані постійної готовости", щоб в разі потреби міг негайно поставити на ноги міжнародне військо під прапорами Об'єднаних Націй.

Наперед можна передбачити, що Совєти будуть проти навіть такого скромного проєкту „кваліфікованого штабу" при Генеральному Секретаріяті ОН. Вони були проти вислання війська до Гази і не дали на ту ціль ні сотика, а в Конго ведуть послідовну політику саботування акції Об'єднаних Націй. Невідомо, чи Гаммершилд настоюватиме на тому, щоб справа військового штабу при ОН вирішена була на цій Генеральній Асамблеї. Якщо це сталося б і створено бодай таку військову верхівку проти волі Москви — то це було б бодай маленьке поліпшення стану і можливостей Об'єднаних Націй.

Закон завжди зобов'язує

З кожним днем зближається і в найближчий понеділок, 19-го вересня, мабуть, причалить до нюйоркського порту совєтський корабель „Балтика", що везе на своїм покладі ката України Нікіту Хрущова та його ґавляйтерів із захоплених розбоєм так званих сателітних країн на сесію Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй. Приїзд Хрущова до Ню Йорку має тепер інший характер, ніж той, що був рік тому. Тоді Хрущов, хоч також був небажаною особою, але був він гостем уряду З'єдинених Держав. Тепер він є не гостем, але явним вломником, який хоче використати трибуну міжнародної установи на американській землі, щоб здійснювати свої нікчемні цілі.

Теперішній приїзд Хрущова вже не супроводять заклики президента й уряду, щоб американський нарід виявляв для нього „традиційну гостинність". Натомість урядово свободу рухів цього міжнародного комуністичного комівояжера обмежено до Менгеттенської дільниці Ню Йорку із оправданих побоювань за його безпеку, яка йому на цій землі порядку і закону належиться, якщо йому вступлення на цю землю виразно не заборонено.

Очевидно, що приїзд цього злочинця хвилює в першу чергу тих громадян, які самі чи їхні рідні на власній шкірі зазнали його злочинів. До цих громадян належать також українці, і теперішні обставини могли б дати окрему нагоду й заохоту до поодиноких, навіть протизаконних виступів.

Тому на цьому місці вважаємо за вказане попередити, що закони цієї вільної країни зобов'язують на ній завжди і в усіх обставинах, навіть у відношенні до таких архизлочинців, як Хрущов. Отже, всі наші виступи й демонстрації проти Хрущова і всього того, що він репрезентує й символізує, треба переводити виключно і строго в межах закону, бо кожний переступ закону бумерангом обернувся б проти тих, що його переступили. Ми маємо багато можливостей і засобів виявити свою опінію і своє наставлення до людини, яку вважаємо катом свого народу, і це ми повинні зробити масовими мирними демонстраціями, строго вдержаними в рямках закону і публічного порядку, з респектом до тих, що стоять на сторожі закону і порядку. Тільки законними демонстраціями і строго вдержаним у рямках закону виявленням своєї опінії ми зможемо на американській землі принести користь дорогій нашому серцю справі визволення свого народу з-під комуно - московської тиранії.

ПРОБЛЕМИ ПАМ'ЯТНИКІВ У ВАШИНҐТОНІ

Одним з останніх актів 86-го Конгресу З'єдинених Держав перед закінченням його сесії в четвер, 1-го вересня, було схвалення Сенатом попереднього дня резолюції, що дозволяє побудувати пам'ятник Тарасові Шевченкові на публічній площі в Вашинґтоні, столиці країни. Палата Репрезентантів схвалила цю резолюцію раніше, 24-го червня ц. р. В обидвох палатах Конґресу резолюція була прийнята одноголосно, а в середу 7-го вересня, її підписав президент Айзенгавер і вона стала вже законом. Для правильної оцінки схвалення цієї резолюції, як і роблених у цьому напрямку зусиль, варто познайомитися з складною проблемою пам'ятників у Вашингтоні взагалі.

У тижневому „Магазині Ню Йорк Таймсу" з неділі 11-го вересня ц. р. надруковано на цю тему цікаву статтю одного зі столичних представників цієї газети, Алвіна Шустера, під заголовком: „Щоб Вашингтон не став неплянованим цвинтарищем", з підзаголовком: „Надмір розсіяних по столиці пам'ятників, деяких добрих, а деяких не зовсім добрих, поставив домагання загострити правильник для пам'ятників". Цю статтю й реферуємо, тим більше, що в ній згадано і про розгляд Конґресом резолюції в справі пам'ятника Т. Шевченкові

Столиця країни, — пише Алвін Шустер, — якій ніколи не бракує політиків, епітетів, балів, фармерських та інших проблем і скандалів, стоїть перед можливістю, що їй забракне місця на пам'ятники. Це висунуло пересторогу, що масстатична краса столичного міста загрожена.

Висунув цю пересторогу сенатор Гюґ Скатт, пенсилвенійський республіканець, який скептично дивиться на ставлення пам'ятників небіжчикам, ще поки їх признала історія або ще поки вони могли стати причиною артистичного надхнення. Недавно він заявив: „Тенденція перетворити столицю у збірник пам'ятників для вшанування безсмертних і не зовсім безсмертних, великих і не зовсім великих мусить бути припинена. Ми мусимо бути на сторожі, щоб столиця країни не перетворилась у безплянове цвинтарище.

Цим сенатор порушив, — пише Шустер, — проблему пам'ятників у столиці, що починає всіх турбувати. Столиця, з побільшенням обширу зелені, з трилінійними вулицями і статечними будинками та монументами, залишається одним із найкращих міст світу. Але місця на монументи починає не вистачати.

Правда, тягар усіх монументів і пам'ятників ще не такий великий, щоб загрожував занурити місто під води Потомаку. Пам'ятники ще також не надокучили мешканцям столиці до такої міри, щоб вони почали вносити скарги, а столична Служба Парків ще не вважає за необхідне збільшувати свого штабу з 5 осіб, які приблизно раз на півроку миють пам'ятники водою з милом.

Навряд чи є хто в столиці, за винятком двох-трьох осіб, що знав би з певністю кількість розсіяних по ній пам'ятників. Кажуть, що їх є 175, і це не включає тих круглo 160, що стоять по коридорах і залях Капітолю, зокрема в його залі статуй, яку дехто вважає за камеру страхіть — без зневаги для тих, що там стоять, включно із Джаном Ґорі з Флориди, який винайшов машину виготовлювати штучний лід і тим удосконалив відсвіжуючі напої, та іллинойською фавориткою Френсіс Е. Віллард, яка заснувала християнське жіноче товариство тверезости.

Проте, не зважаючи на докладну статистику, їх у столиці повно. Вони стоять, сидять чи займають інші пози на вулицях, бульварах, по парках і перехрестях. Стоять усі категорії людей з накритими головами й простоволосі, в рукавицях і без них, стоять неузброєні чоловіки і жінки з піднесеними мечами. А коні! Повно коней у всякій поставі, в якій лише може втриматися вершник. Джексонів кінь стоїть на задніх ногах, що можна вважати за скульптурний тріюмф; Шериданів кінь мчиться вперед, коні Пулаского, Ґріна, МекФерзона, Генкока, МекКлелана й Лоґана вже спокійнішим кроком мандрують по полі, а коні Скатта і Шермана просто стоять собі і приглядаються всій тій параді.

Мешканці й відвідувачі бачать скупчення вирізьблених з мармуру та вилитих з металу статуй і пам'ятників усіляких розмірів, форм і виглядів, посаджених без будь-якої дискримінації, де тільки було місце. Крім відомих історичних пам'яток, як — наприклад, — 300-літня ліхтарня в Японії, дзвіниця в честь покійного сенатора Роберта А. Тефта із 27 дзвонами, що дзвонять 96 разів на день, та ряду інших, у столиці повно героїчних постатей, що репрезентують Минувшину і Майбутність, також у постатях безлічі левів і орлів.

"Між постатями минувшини є статуї Сем. Д. Ґросса, Джозефа Генрі, Джана Ролінса, Александра Шеферда чи Алберта Пайка, — всі герої, що свого часу відіграли якусь ролю і за те їх вшановано на п'єдесталах у Вашинґтоні, хоч в книзі історії можна їх відшукати лише з деяким трудом.

Окремий розділ становить приміщення пам'ятників. Помилявся б той, хто думав би, що пам'ятник Бенджамінові Френклінові стоїть у парку Френкліна. В тому парку стоїть пам'ятник Джанові Беррі, а що парку Джана Беррі немає, то Франклін стоїть на схрещенні Десятої і Пенсилвенійської вулиць. Також Лафаєт не стоїть у названому його іменем парку зараз на північ від Білого Дому, але стоїть він в куті парку, бо в самому парку гарцює на своєму акробатичному коні —

(Закінчення на стор. 3-ій)

Я. З. Пеленський

XI МІЖНАРОДНИЙ КОНҐРЕС ІСТОРИЧНИХ НАУК

(2)

В останньому історичному Конґресі, який відбувся під патронатом шведського короля, взяло участь за офіційними даними 1,523 історики. Цей конґрес відбувається раз на п'ять років і звертає на себе пильну увагу фахових кол в цілому світі. Треба відразу відзначити, що СССР і його сателітні країни вважали його не тільки за форум виміни науковими дослідами, але рівночасно за арену ідеологічної розгри з західнім світом. Саме під цим кутом зору була підготована ціла тактика їх дискусійних виступів.

Це виявилося уже в перший день конґресу на доповіді західньо - німецького вченого Е. Ротакера „Вплив філософії історії на модерні історичні науки". По цій доповіді виступило 12 дискутантів з східнього бльоку під керівництвом М. Нечкіни. Спосіб, в який виступали представники російської марксистської інтерпретації історії, був досить простий, а саме — тотально неґувати кожне твердження немарксистської історіографії, включно з абсолютними атаками на її представників, зокрема німецьких. Дискутанти східнього бльоку виступали на всіх дискусіях над доповідями масовво, використовували максимально для виступів призначений час, не вагаючись повторювали до занудги свої наперед виготовлені ідеологічні становища. Цією методою вони здобули в перших трьох днях конґресу навіть певні успіхи, бо західні учасники не були приготовані до такої форми дискусії, здебільша не були озброєні методою марксистської діялектики, а частинно боялися йти на зудар з представниками совєтського бльоку.

В контексті цих перших великих ідеологічних дебат над згаданою доповіддю Ротакера і угорця Е. Мольнера „Про вплив філософії історії Геґеля на марксистську історіографію" виступив тільки І. Лисяк-Рудницький як рішучий опонент ряду тез, висунених представниками східнього бльоку. Він сказав, що не можна зіставляти Геґеля і Маркса як рівні величини тому, що Геґель був великий історичний мислитель, а К. Маркс національ - економіст і політичний публіцист. Маркс не створив школи в історіософії, а про поважних неомарксистських мислителів, як наприклад угорець Лукаш, сьогодні не говориться тому, що він зник. Лисяк-Рудницький у підсумках свого виступу висунув твердження, що коли б не було сили політичної системи, яка спирається на вченні Маркса, тоді Маркс увійшов би в паноптикум інтелектуальних курйозів 19-го сторіччя. І. Лисяк-Рудницький виступив з рядом цікавих спостережень на доповіді . Жільберта „Історія культури і її проблеФми".

У зв'язку з доповіддю академіка Тіхомірова „Початки російської історіографії" професор Чубатий запитав, де є докази в джерелах, що Київська Русь це період російської історії, і чи можуть бути на чужій території початки другої нації? Проф. Чубатий виступив з діловими завваґами з приводу доповідей Л. Мюллера „Про християнізацію Руси", а також на доповіді академіка В. Блавацького на тему „Процеси історичного розвитку і роля античних держав, розташованих на північ від Чорного моря". В цьому дискусійному виступі були, зокрема, підкреслені впливи греків на Русь і пізніше на Україну. Проф. Чубатий ствердив, що доповідь академіка Блавацького була високоякісна і що завдяки дослідам совєтської археології в даній царині відкрився перед нами новий світ.

Т. Мацьків забрав голос у дискусії над доповідями Ф. Тірстльвейта і Ф. Скота, які говорили про проблеми еміґрації з Европи до ЗДА в 19 і 20 стор., а також про зв'язки і впливи еміґрацій з їх колишніми батьківщинами. Т. Мацьків підкреслив, що перший з доповідачів не згадав масової еміґрації після останньої війни. На основі звітів з архівів УНРРА можна устійнити, що люди східньо-европейського походження відмовлялися повертатися на свої батьківщини з огляду на політичні та релігійні переслідування. Цей дискутант підкреслив такі явища як польська еміґрація в ЗДА, вплив Масарика на події в його батьківщині, Скрентонський референдум у справі Карпатської України і врешті зв'язки Грушевського з українською еміґрацією в ЗДА.

В дискусії над дуже догматичною доповіддю професора московського університету Е. Жукова „Про періодизацію світової історії" виступив Я. З. Пеленський. В цьому виступі підкреслено, що совєтсько - марксистські історики намагаються підміняти устійнену періодизацію світової історії штучною схемою, яка зводиться до перетворення соціяльно - економічних формацій (примітивних громад, невільничої, февдальної, капіталістичної і соціялістичної). Довелося ствердити, що матеріялістична інтерпретація історії не пояснює таких явищ, як релігійні течії, творення національних рухів та держав і врешті процесів інтелектуальної історії. В кінці вказано на те, що Жуков розійшовся навіть з правдивими заложеннями самого Маркса. Його інтерпретація заперечується вже тим, що не всі народи конче переходять стадію капіталізму, як це вимагає інтерпретація марксизму, а ряд народів, які вже давно „вижилися" в капіталізмі, не думають вступити у фазу соціялізму.

П. Феденко назвав доповідь Н. Шатаґіна про першу світову війну і російську соціял-демократію „політичним молитовником". Він підкреслив, що Троцький не був ворогом совєтської системи, а був однією з центральних фігур російської революції. Дивним також є, на його думку, називати Леніна оборонцем миру. Дискутант з'ясував також фактичний стан подій в Україні після розвалу Німеччини в 1918 році. В тому контексті він зробив ствердження, що після розвалу цісарської Німеччини в Україні почав діяти уряд Директорії УНР, і не було жадного безпосереднього „визволення" через червону армію.

Б. Кентржинський був співавтором реферату шведського вченого В. Тама на тему „Швеція і Росія в добі Тридцятирічної війни". Український співавтор розглядав, зокрема, ті аспекти, які мали відношення до української проблематики. Він ствердив, що послідовні намагання шведського короля Густава Адольфа нав'язати з Росією тісніші взаємини віддзеркалювали також його погляди на силові взаємини в Східній Европі. Його пляни мали на цілі сильно послабити польську позицію через поділ її територій між Швецією й Росією. Ґустав Адольф хотів використати релігійний фактор для політичних цілей і висунув ідею прийняття православних українців під опіку православного царя, однак ця його ідея зустріла неґативне становище росіян і українців. В певному розумінні Ґустав Адольф виступив як духовий батько Переяславського договору, який реалізовано 1654-го року.

Іван Кальмук

З ПОДОРОЖІ ПО УКРАЇНІ

(7)

Поінформував я їх про мінімальну і пересічну платню в Америці, про заробітки фахівців, але найбільше зацікавило всіх моє ствердження, що за 12 долярів, які денно заробляє в Америці найслабше оплачуваний робітник, можна купити пару добрих черевиків — такі, як я мав на собі, що фаховий робітник за своїх зароблених на день 25 долярів може купити дві пари таких черевиків або й дешевший костюм, а на добрий костюм він мусить робити два дні.

Щождо того, що, мовляв, в Совєтах ліки дешевші і лікування громадяни мають задармо, то я навів моїм співрозмовцям приклад із моїми братами, з якими зустрівся у Львові по багатьох роках розлуки. Обидва вони без зубів, і на мій запит, чому не вставлять собі штучних зубів, почали сміятися, заявляючи, що в Совєтах до шпиталю йдуть або родити, або вмирати. Мої брати працювали в колгоспі і тепер уже нездатні до роботи. Відповідаючи далі на твердження моїх співрозмовців, що в СССР населення має добру безплатну медичну опіку, я запитав їх, чому ж тоді ми з Америки мусимо посилати і в Україну і до Білоруси і на

(Продовження на ст. 3-ій)

В. Несторович

КРИЛАТИЙ РОЗВІДЧИК

(Одна з безлічі подій, що в другій світовій війні заважили на долі людей)

— Маємо гостей, — сказала пані Мартинів, як тільки відчинила на дзвінок двері і побачила свого чоловіка, що вернувся з праці.

— Ну, хто такий? — спитав він.

— Побачиш сам, — відповіла і впровадила його відразу в одиноку їх кімнату, яка була біля кухні.

Пан Мартинів розглянувся швидко і розчарований перевів очі на дружину.

— Навіщо дуриш?..

— Та слово чести! Розглянься краще.

Він розглядав меблі за чергою і врешті завважив у кутку канапи клубок пір'я. Підступив ближче.

Був це голуб. Він спав.

— Голуб? — здивувався.

— Подумай собі: я мала відчинені вікна і нараз він влетів, сів на канапі і зразу заснув. Я пробувала його кормити, але він не хотів нічого їсти.

Тільки тепер зауважив пан Мартинів, що недалечко стояла мищинка з намоченим у молоці хлібом.

— Але не буди його! — крикнула дружина, коли чоловік нахилися з цікавістю до птаха і хотів його погладити рукою.

Голуб не прокидався весь вечір і спав ще й тоді, коли супруги полягали спати.

Ранком голуб спав далі, наявно без просипу, щільно втулившись у куток канапи. З тим пан Мартинів пішов на службу, порадивши дружині при сніданку, щоб його не будила. Коли вже добре зголодніє, то прокинеться і сягне дзьобом до мищини.

Саме тоді добігав перший місяць війни німців зі Совєтським Союзом і дивізії Гітлера блискавичною стратегією вбивали один клин за другим у большевицькі фронтові лінії. Мартинів, як кожний українець, був сповнений надіями, що доля несе Україні великі історичні зміни. Він пильно вчитувався в воєнні звідомлення.

Про дивну історію з голубом натякнув цього дня комусь із тих, що з ним працювали. Було це в західній Польщі, отож його довкілля було польське, подекуди фольксдойчерське і німецьке.

Коли вернувся знову додому, голуб куняв уже на печі, на низькій шведській кафльовій печі, і... все ще спав.

— Коли я після твого відходу ввійшла знову в кімнату, в нього були відчинені очі, — оповідала дещо притишеним голосом пані Мартинів. — Я його накормила. З'їв небагато і досить неохоче. За якийсь час я завважила, що він уже на печі і спить далі.

— Чому ж він аж такий сплячий?

— Ти знаєш: він має на нозі перстень...

— Що? — аж скрикнув Мартинів. То значить, що це не будь-який голуб, а поштовий... Треба може завтра зголосити...

Але до „завтра" не довелось чекати. Ще не встиг пан Мартинів справити обіду, як на сходах затупотіли тяжкі чоботи. Задзеленькав дзвінок у передпокої і два кремезні „шуцмани" ввалились у мешкання.

— У вас тут голуб... — заявили.

— Так. Ось він спить на печі, — сказав пан Мартинів, відчинивши широко двері до кімнати.

Різким рухом стягнули його з печі, подивились на перстень на ніжці, потім зосередили гострі погляди на господареві хати.

— Чому ви не донесли негайно, що до вас попав російський поштовий голуб? — громовим звуком крикнув один із німців.

Тільки в цей мент усвідомив собі Мартинів, що впав у погану халепу. Він почав швидко оправдуватись, але відчував, що навіть для нього самого вживана ним арґументація не переконлива. Було ж очевидне, що голуб, який нічого не хотів, як тільки спати, мусів відбути предовгу дорогу і мусів бути чиїмсь емісаром. Заваживши воєнний час — не трудно було доміркуватись, що він є на послугах ворожої розвідки... Зрештою думки в Мартинова стали каламутні.

Він помітив, як із перших слів німця побіліло лице його дружини. Вона, хоч майже на знала німецької мови, вмить схопила грізну складність ситуації і почала силуватись на вияснення, які негайно переклав її чоловік ліпшою німецькою мовою.

— ... Ось туди влетів голуб, сів відразу на канапу, спав, жаль було будити, нічого не доміркувались, перстеня не було видно...

— Чому саме до вас він залетів? — спитав другий „шуцман".

— Був смертельно втомлений, сили його крил заломились, ну і влетів у перше відчинене вікно, яке трапилося по дорозі, — пояснював пан Мартинів. — До того ми на третьому поверсі і йому було найближче...

Поліцисти вислухали все те, час до часу переглядаючись значучо, а потім наказали їм зібратись і піти разом на дальше слідство. По дорозі вони кудись телефонували і завернули до місцевого „ґестапо", де їх і нічим не схвильованого злощасного голуба передали іншим „уніформам."

Переслухання тягнулося довго. Пана Мартинова допитували окремо й окремо пані Мартинів. Коли врешті зведено їх разом, першому не важко було ствердити велике нервове напняття і схвилювання в його дружини. Її походження зі столиці України (дармащо вже 20 років жила за її межами, придбавши польське громадянство) насунуло ґестапівцям різні думки, і в допиті було багато брутальних ноток та фантастичних підозрінь.

Їх відіслали додому, але вже через два дні покликано знову, щоб далі допитувати. Їх крилатий гість мав в перстені нібито важливу вістку військового значення. Таке заявив штурм- чи оберштурмфюрер з тайної поліції. Через те вина подружжя Мартинових набирала особливого посмаку. Цим разом слідчий був ще більш аґресивний, цинічно натякав на концентрак („ім бестен фаллє") і виявив повне недовір'я до заяв, які йому в нескінченість складала обвинувачена пара.

Після кількох важких годин знову вільно вони повернулись до хатнього порога. Але нервозна напруга, безсонниця, розшуки за свідками (на те, що пані Мартинів 20 років не виїжджала за кордони Польщі), непевність як вдень, так вночі особистої безпеки, — те все дратувало і виснажувало. Врешті „хтось" „десь" розглянув ще раз цілу справу і вона притихла.

Але з цього часу таємне поліційне око особливо пильно стежило за подружжям Мартинових, а в особистих актах залишилось записане, що в їх хаті був крилатий совєтський розвідчик і що вони його приховали замість негайно про це сповістити.

В той час можна вже було їхати до Львова. Пан Мартинів рвався туди, щоб відвідати родину і подивитися, що залишилося у мешканні, киненому на призволяще. Але для цього потрібний був дозвіл. Поліційне око далі підозріло совгалось по фігурі „петента", заглядало в акти, і прохання було „тимчасово" відкинене. Коли врешті після довших заходів виїхали вдвох до Львова, то не трудно було там на місці відчути зацікавленість ними німецької поліції.

Згодом був узятий Київ, а ще згодом нацистівські дивізії загнались далеко на схід, скерувавши свої удари в сторону Кавказу і Волги. Дорога до столиці України була за спеціяльним дозволом відчинена теж для „цивілів". Пані Мартинів сохла з туги за сестрами, що їх давним-давно там залишила. З'явилась довгождана нагода! Боже Всемогучий! Подали прохання на дозвіл.

Зусилля були даремні. Надія гасла все більше. В актах „ґестапо" була занотована історія з поштовим голубом. Кілька хвилюючих розмов у поліції, письмова заява не втручатись у політику, запити в Києві збоку служби безпеки, чи справді „такі-то" там живуть і врешті — катеґорична відмова. Справжній арґумент був не дуже прихований („щось було неясне, мовляв, із голубом"), дармащо видвигали ще інші причини, переплутуючи навмисне прізвища сестер, що давно їх склала пані Мартинів. Приватним шляхом подружжя дістало вістку, що одну зі сестер переслухувало двічі київське „ґестапо".

Після настирливих дальших прохань, що їх пан Мартинів, під тиском ностальгії своєї дружини, вносив до поліції, прийшов дозвіл на виїзд до Києва „для побачення з родиною". Але це вже було після катастрофи в Сталінґраді, коли розбиті німецькі армії відходили на захід. Ще трохи і Київ був знову... підсовєтський.

А все те завдяки непрошеному гостеві, символові миру, якому відібрали оливну вітку і заставили бути інструментом війни, всадивши на ніжку металевий перстень...

ПРОБЛЕМИ ПАМ'ЯТНИКІВ У ВАШИНҐТОНІ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Джексон, дивлячись не на Білий Дім і не на схід в напрямку Капітолю, а на захід, де немає нічого надзвичайного. Ніхто властиво не знає, чому Джексон, який не мав нічого спільного з війною за незалежність, опинився в центрі уваги в гарному парку, що майже в цілості присвячений героям революційної війни. Натомість Вашинґтон, що завжди мав діло з тією війною, чомусь ґальопує на своєму коні за чотири бльоки від своїх товаришів зброї.

Також ніхто не може вияснити, чому і за яким порядком у прекрасному парку Мерідіян Гілл стоять пам'ятники Іванни д' Арк (на коні), президента Джеймса Куканана, Данта і командора Вільяма Шюца.

У підніжжі Капітольського Горбка, вздовж Першої вулиці, стоїть один з найбільших і найкоштовніших монументів столиці, — пам'ятник Ґрентові, що його будова тривала 22 роки, що має 252 стопи. Цей пам'ятник має 12 коней, 11 вояків і 4 леви. Високо з постаменту споглядає генерал Ґрент, якого величиною перевищує, і то лише на п'ять цалів, тільки Віктор Емануель в Римі.

З цього легко собі уявити, з якою критикою зустрічаються пам'ятники у Вашингтоні. Не зважаючи на історичні заслуги тих, кого вони увіковічнюють, багато з них не мають мистецької вартости. Наприклад, Джан Ерікcон, що винайшов корабельний пропелер - ґвинт і тим зреволюціонізував мореплавство, сидить собі недалеко пам'ятника Линколнові втомлено, наче тількищо закінчив свій винахід. Подібної критики є більше, але треба признати, що могло б бути куди гірше. Наприклад, тільки недостачі фондів треба завдячувати, що пам'ятник Вашинґтонові є островом простоти в бароковому морі. Бо під ним мала бути ще безглузда підстава у формі кола важких колон, а сам Вашинґтон мав мчатися на шестикінній колісниці. Це було б щось ніби уродиновий торт з великою свічкою посередині. Або, при лихій долі, могла ще там стояти статуя Вашинґтона роботи Ґрінофа, який зодягнув „Батька своєї країни" в тоґу, щоб той зле не почував себе при змінливій моді — як це твердив різьбар. Статуя була предметом гострої критики, бо ліве рам'я було відкрите, і Вашинґтон виглядав так, начебто „тількищо вийшов з лазні". Статую усунено 1908-го року...

Віддавши таку критичну увагу рядові інших пам'ятників та труднощам у заходах, щоб їх усунути, Алвін Шустер пише далі:

. Патріотичні організації і віддані особи завжди готові дати ідею й гроші на якийсь новий пам'ятник у столиці, але тепер уже тільки Конґрес може дозволити на їх будову. В результаті, кожної сесії Конґресу зголошується десятки проєктів, які — на щастя — ніколи не виходять з картотек конґресових комісій. При більшій наполегливості, проєкти схвалюються, але звичайно із застереженням, що пропоновані пам'ятники мають бути збудовані приватним коштом, і дозвіл на їх будову втратить свою силу, якщо протягом п'ятьох років не буде використаний. Конґрес, перед винесенням рішення, звичайно звертається по пораду до Комісії Мистецтва, Комісії Плянування Національної Столиці, до Паркової Служби у департамент внутрішніх справ, що є власником землі. Але ще не було випадку, щоб будь-яка з цих аґенцій сказала: „Ні, не будуйте пам'ятника, бо цей добродій цього собі не заслужив". Аґенції залишають це рішення Конґресові, обмеживши свою функцію порадами щодо проєкту пам'ятника і місця на нього. Тепер Конґрес, між іншим, розглянув справу будови пам'ятників українському поетові Тарасові Шевченкові та Джанові Фостерові Доллесові.

Сім експертів Комісії Мистецтва мають тільки дорадчий голос, але й цього голосу не завжди слухають, хоч принципово їхні поради береться до уваги і виконується. Поважну проблему становить також вибір місця. Подібних проблем є далеко більше.

Щоб з ними справитися, департамент внутрішніх справ поставив вимогу створити окремий дорадчий комітет, що досліджував би і висловлював зобов'язуючу опінію відносно всіх пропозицій у справі пам'ятників, що їх вноситься до Конґресу, з тим, що останнє слово мав би таки Конґрес. Висувається також пропозицію, щоб перед будовою кожного пам'ятника відбувся публічний конкурс на проєкт пам'ятника, як це, наприклад, робиться тепер у справі пам'ятника Френклінові Рузвелтові, при чому за найкращий його проєкт признано $50.000 нагороди. Плянується також ряд інших обмежень, наприклад, не ставити пам'ятника нікому раніше, як через 25 або й 50 років по його смерті.

Навівши ще деякі приклади із „пам'ятникової ситуації" в столицях інших країн, зокрема в Парижі й Лондоні, Алвін Шустер закінчує свою статтю словами римського сенатора Като, який колись сказав: „Я волів би, щоб люди питалися, чому мені не поставлено памятника, ніж — чому його поставлено".

Стаття Шустера з „Магазину Ню Йорк Таймсу" дає загальне уявлення, з якими труднощами зустрічалися завершені успіхом зусилля, щоб здобути від Конґресу дозвіл на побудову в столиці пам'ятника Шевченкові, і які ще труднощі стоять перед нами, щоб цей дозвіл використати і акцію успішно завершити.

Василь Витвицький

МАЙСТРИ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ

Українці на еміґрації не можуть нарікати на брак грамофонних платівок. Особливо за останні роки появився ряд платівок у виконанні ансамблів (Капеля Бандуристів — награння під час недавньої европейської поїздки) і визначних солістів — Євгенії Зарицької, Іри Маланюк, Мирослава Скали-Старицького та інших. Все таки досі не було в нас спроби охоплення широкої скалі музичних форм і родів та широкого кола композиторів, особливо сьогочасних. За реалізацію такого пляну взявся останньо Шикаґовський гурток, що поклав собі за мету видати серію платівок під загальною назвою: „Майстри української музики".

Перша довгограйна платівка цієї серії перед нами. Чепурно і в українському стилі зладжена обгортка з досить вичерпними поясненнями про українську музику, виконувані твори і композиторів та про виконавців. Пояснення ці подекуди трохи надто „високостильні", але назагал зв'язкі і точні. На майбутнє варто було б уникати тавтології, як напр. „інструментальні і симфонічні твори"

На першій сторінці платівки пісні у виконанні відомої співачки Ії Мацюк, сопрано. Тут такі пісні (у порядку, як вони виконуються): Стеценко — „Стелися, барвінку", Лятошинського — „Ой, у полі тихий вітер віє", Степового — „Утоптала стежечку" і „Зимою", Заремби „Над Дніпровою сагою", Фоменка — „Тече вода в синє море", Лопатинського — „Горить моє серце" і Нестора Нижанківського — „Засумуй, трембіто". Виконання з погляду вокального першорядне. Добре нам знана з концертових виступів Ії Мацюк дбайливість за деталі і за усі складники музично-виконавчого мистецтва слідна й тут. Слухаючи її співу, любуємося красою і повнотою голосу, знаменитою дикцією та вмілістю передання змісту творів. Щодо добору пісень то можна ставити в сумнів, чи, наприклад, Володислава Зарембу можна зараховувати до українських майстрів. Кладу натиск більше на „майстрів", ніж на „українських". Також черговість пісень могла б бути інша. Довгограйна платівка — це неначе концерт і послідовність виконуваних творів грає тут досить важну ролю. Пісні з моментами відпруження і полегшення в змістовому і технічно-виконавчому пляні краще давати під кінець програми, не на початок.

Другий бік платівки виповнений фортепіяновою музикою у виконанні піяніста Євгена Маслюка. Він представник наших музик молодшої ґенерації, яка завершувала свою музичну підготовку вже на еміґрації у Західній Европі або й у Новому Світі. Євген Маслюк виконує твори сьогочасних українських композиторів у такій черзі: Ревуцький — „Пісня" і Прелюд б-моль, Барвінський — т. зв. Пасторальний Прелюд і Прелюд е-моль, Грудин — Концертовий вальс, Косенко — Леґенда і Героїчний етюд. Усе це гарні, вартісні і репрезентативні твори нашої фортепіянової літератури. Заступлені ними різні стилі від глибоко-українського своїм духом („Пісня" Ревуцького, Прелюд е-моль Барвінського) до більше інтернаціонального (Косенко), від тонко зарисованих імпресіоністичних образків („Пасторале" Барвінського) до розмашистих і технічно розгорнутих творів (Етюд Косенка, Вальс Грудина). Щодо самого виконання й інтерпретації цих творів можна мати різні погляди, в дечому суперечні з піяністом. Наприклад „Пасторальний Прелюд" Барвінського виконується за традиційним переданням менше „замріяно", ніж це ми чуємо на платівці.

Оцінюючи платівку як одне ціле, ми не забуваємо, що це початок наміреної серії, а не завершення і що дискусійні моменти у ній зовсім зрозумілі. Чим вона замітна в першу чергу, — це сама ідея, сам почин: присвятити виключну увагу майстрам, творцям української музики і включити по змозі різні роди їхньої творчости. Якщо ця платівка знайде не тільки багатьох любителів, а й покупців, можна буде думати про продовження серії. Награння творів з інших ділянок, особливо камерної музики, було б величезним кроком вперед у нашій грамофонній продукції.

Започатковане діло варте нашої уваги і щирої підтримки. Пригадати хоч би одне питання: наші радіопередачі. Якщо наші слухачі замість неодмінних „Ой, гоп тиини-ни"! мали б нагоду частіше слухати цікавих і гарних пісень та інструментальних творів українських композиторів, то їхній смак підносився б, подібно підносився б респект інших слухачів до українських радієвих передач. Нажаль, як досі, ці передачі обертаються у зачарованому колі танґової сентиментальности з-перед тридцяти років і — примітивізму „Ти-ни-нів". Справа ця набирає особливої гостроти, коли взяти до уваги наші молоді покоління, в тому й другу ґенерацію — тобто дітей давніх емігрантів. Їм таки треба було б дати платівки, які вони могли б з чистим сумлінням покласти у своїх шафках поруч з симфоніями Дворжака і Франка, з „Прелюдами" Ліста та „Концертом" Бартока. А за „Ти-ни-ни" журитися нам немає потреби.

Про одне ще треба згадати у зв'язку з першою платівкою „Майстрів української музики". Вона підготована і технічно виконана знаменито. Наше признання належиться і виконавцям і усім, що коло неї потрудилися.

З ПОДОРОЖІ ПО УКРАЇНІ

(Продовження зі стор. 2)

Сибір американські ліки своїм рідним, що їх вони в Совєтах не можуть дістати.

Ще поінформував я присутніх про українське життя в Америці, про школи, про повну свободу вивчати українську мову побіч англійської, про українські щоденники і часописи, про те, що в Ню Йорку перевидано „Історію України" М. Грушевського, твори Л. Українки, Франка і що українці видають свою Енциклопедію Українознавства. Розповів я їм теж про українські церкви, багатомільйонові забезпеченеві організації, такі як Український Народний Союз, та інші, про українських підприємців, між якими є вже мільйонери.

Після моїх відповідей почалася досить гаряча дискусія, яка тривала до першої години ночі. Спочатку всі говорили російською мовою, але потім перейшли на українську. З моїх відповідей не всі були задоволені, дехто почав докоряти мені, що я націоналіст - сепаратист і т. д. На це я заявив моїм опонентам, що я є українець і хотів би, щоб Україна була рівною поміж рівними, хоч би такою, як Чехія, Польща і Румунія, і щоб у Києві люди говорили по-українськи, так, як по-польськи говорять у Варшаві, а по-чеськи в Празі. Тим часом в українському Києві люди говорять по-російськи, і я українець їх не розумію.

Далі в дискусію вмішався присутній в корабельному ресторані лікар, який пробував заперечити мої слова про свободу навчання в Америці, заявляючи, що в американських університетах можуть вчитися тільки діти буржуїв. На це я відповів йому, що так воно не є, бо в ЗДА можуть студіювати в університетах також і діти незаможних людей, для яких є багато можливостей одержати відповідні стипендії. Зрештою, сказав я лікареві, з високою освітою не надто добре стоїть справа і в СССР, де мають першенство передусім сини високих урядовців, а діти колгоспних доярок до університетів не попадають. Ще заявив я тому лікареві, що клясові різниці існують в Совєтському Союзі не тільки в освітній ділянці. Так, наприклад, по ялтинських курортах, відпочивають, як я сам бачив, здебільша керівники підприємств і голови колгоспів, а доярок і свинарів там не видно. Це так само, як в Америці, де на Флориду їдуть люди, які мають гроші.

● У Штокгольмі, столиці Швеції, де тепер відбувається Міжнародний ярмарок, роздавано в совєтському павільйоні пропаґандивну протиамериканську брошуру з промовами большевицьких проводарів проти З'єдинених Держав. Те саме робили східньо-німецькі комуністи, що роздавали брошури проти Західньої Німеччини. Шведський уряд запротестував проти такого зловживання невтральним торговельним тереном і комуністи припинили свою пропаґандивну роботу. В ярмарку бере участь 1,700 фірм з 21 країни.

Іра Бала

Меццо-Сопран — Оперова співачка, лавреатка Конкурсу Ґріннелл Фундації, прийме участь в імпрезах, з нагоди ВИСТАВКИ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА в Дітройті.

Найновіший Університет у Канаді — Університет Йорк

„Університет Йорк" у Торонті, який розпочинає вперше свій академічний рік з обмеженою кількістю студентів (100 осіб) восени цього року, є найновішою високою школою в Канаді. Спершу цей університет буде філією Торонтського університету. З цього ж університету походить також перший президент Йоркського університету, д-р Мюрей Рос. Новостворений університет зосереджуватиме свою увагу на гуманістичних науках; в тому числі будуть: англійська мова, філософія, французька або російська мова, зоологія або математика або географія, та два предмети з групи чотирьох — економіки, історії, психології та соціології. Трирічна програма студій у Йоркському університеті в основному відповідатиме програмі філософічного факультету Торонтського університету, бо протягом кількох початкових років Торонтський університет надаватиме випускникам Йоркського університету ступені бакалавра філософії.

Однак різниця між тими двома університетами полягатиме на іншому підході: Йоркський університет, де студіюватиме мала група дбайливо вибраних студентів, а студійна оплата буде вища ніж у Торонтському університеті (500 дол.), застосовуватиме т. зв. інструкторську методу навчання і вможливить ближчий зв'язок професорів зі студентами. Кожний студент матиме вчителя, одного з чотирнадцяти членів визначного учительського складу Йоркського університету. „Інструкторська метода", яка доповнюватиме звичайні лекції, на меті має запевнити студентові таку увагу і допомогу в студіях, якої не можуть йому забезпечити університети з численними студентами. Передбачають, що кожний студент Йоркського університету матиме запевнені спеціяльні інструкторські години зі своїм вчителем принаймні п'ять разів на рік по одній годині. Це не будуть лекції, але радше зустрічі для обговорення та обміркування завдань студента, його студійних проблем і поступу в науці. Такі поради дуже важливі зокрема в першому році студій, бо навіть найздібніший учень середньої школи має трудноші в пристосуванні себе до університетської праці.

Таку індивідуальну увагу можна забезпечити студентам у Йоркському університеті, бо там буде відповідна пропорція між професорами і студентами. Це відношення — 100 студентів і 14 професорів буде існувати й під час другого року студій, коли на перший рік впишеться черговиx 100 студентів. Є сподівання не лише зберегти інструкторську систему в перших двох роках студій, але й запровадити семінарний тип роботи на вищих роках замість традиційних викладів.

Йоркський університет приміщуватиметься протягом першого року в Фалконер Гол — цебто одному з будинків Торонтського університету поблизу Королівського Онтарійського Музею. Під час другого року лекції проходитимуть в Глендон Гол, колишньому будинку Е. Р. Вуда на Бейв'ю Авеню, аж до часу вибору постійного приміщення.

Вступ до Йоркського університету матимуть абсольвенти 13-ої кляси середньої школи, які викажуться вислідом не менше ніж 60% в середньому з дев'яти екзаменів. Студенти, які не здали іспитів двічі в Йоркському чи іншому університеті, не будуть допущені до студій.

Йоркський університет уже має свій власний герб та першу свою друковану студійну програму лекцій, складену за проєктом Карла Дейра, одного з найкращих канадійських друкарів. Немає найменшого сумніву, що Йоркський університет матиме більше аплікацій, ніж там є передбачених місць. В недалекому майбутньому ця група студентів-обранців напевно займе місце в історії цієї наукової установи.

„Канадійська Сцена"

АЛБЕРТІЙСЬКА ШКОЛА ДЛЯ ГЛУХИХ

Албертська школа для глухих, розташована в будинку на південь від університетських приміщень в Едмонтоні, вступає цієї осени вже в п'ятий рік своєї праці. Її вважають найбільше новочасною школою для глухих на просторі Північної Америки. Учні цієї школи, віком 5 до 18 років, мають забезпечену науку до восьмої або дев'ятої кляси, а крім того ще і навчання предметів, які підготовляють їх до праці після залишення школи. В основному там не вчать мовою „знаків", але усною методою та письмом.

К. С.

Лікарі радять уникати масла і смальцю

Ню Йорк. — Секретар Американського коледжу харчування д-р Роберт А. Пітерман написав статтю в часописах пресового концерну Скрипса - Говарда, в якій остерігає американських господинь, щоб якнайменше вживали смальцю й масла в харчах, приготовлюваних для себе й своїх чоловіків, якщо хочуть, щоб вони не хворіли на серце та не вмирали на серцеві недуги. Він каже, що досліди виявили, що ті люди, які споживають забагато тваринних товщів (смалець, масло, сало), більше не злужають на серце, як ті, які їдять рослинні товщі (всякі олії). Рослинні товщі разом із усякими ліками допомагають контролювати холестерол, який спричинює звапніння артерій та коронарну тромбозу, яка кінчиться смертю внаслідок удару серця. Лікарі ствердили, що японці і китайці в своїх рідних країнах менше вмирають від серцевих недуг, як їхні земляки, які живуть в ЗДА і консумують багато товстих харчів. Подібні досліди переводили з ченцями Бенедиктинами, які харчуються подібно як і світські люди, і з ченцями трапістами, що зовсім не їдять м'яса, бо споживають тільки городину, хліб і каші. Ченці Бенедиктини мають більший відсоток хорестеролю в своїй крові в порівнянні з ченцями Трапістами. Деякі лікарі кажуть, що ті особи, які фізично працюють, можуть споживати і тваринні товщі, бо їхній організм спалює товщ під час важкої праці. Д-р Пол Додлі Вайт, який лікував президента Айзенгавера під час його серцевої недуги, доражує всім тим, які працюють сидячи, щоб виконували руханкові вправи і багато ходили.

402 промислові компанії видадуть в цьому році на 10.7 відсотка більше на інвестиції

Ню Йорк. — Американська Асоціяція Керівництва повідомляє, що 402 промислові компанії в цьому році видадуть на 10.7 відсотка більше на промислові інвестиції в порівнанні з минулим роком. Ці 402 промислові корпорації репрезентують 26 промислових груп. 66 відсотків збільшують свої видатки на інвестиції, 7 відсотків зменшують свої бюджети, а 27 відсотків залишають свої видатки без зміни в порівнянні з минулим роком. Найбільше збільшують свої інвестиційні бюджети електронічні фірми (на 18 відсотків) і фірми, які продукують машини або їхні части (на 22 відсотка); копальняні фірми зменшують інвестиції на 11.8 відсотка, а видавничі корпорації на 5.2 відсотка. Керівник дослідного відділу Американської асоціяції керівництва д-р Філіп Марвін сказав, що численні промислові фірми стараються краще використати суми, вкладувані до інвестицій, ніж збільшувати інвестиційні капітали.

Департамент рільництва повідомляє про рекордові жнива

Вашингтон. — Департамент рільництва повідомляє, що цьогорічні жнива будуть рекордові, бо перевищають жнива з 1959-го майже на два відсотки, а пересічні жнива з 1947 - 1949 років на 20 відсотків. Одночасно департамент звітує, що цьогорічне холодне літо припізнило дещо ріст кукурудзи, і тому можна побоюватися, що деяка її частина не вспіє начас добре дозріти. На основі оцінки в дні 1-го вересня можна передбачати, що всі зернові культури будуть на 20 відсотків більші в порівнанні з пересічними зборами з 1947-1949 років. Кукурудзи має бути цього року 4,182,467,000 бушлів, а пшениці — 1,367,711,000 бушлів. Вівса повинно бути 1,178,085,000; ячменю 414,922,000; жита — 31,084,000 бушлів і картофель 253,081,000 цетнарів; тютюну — 1,894,826,000 фунтів; цукру з трощі — 8,173,000 тонн; цукру бурякового — 16,638,000 тонн; земних горішків (арахіс) — 1,638,075,000 фунтів.

Прибутки фабричних робітників зросли на 40 відсотків

Вашингтон. — Департамент праці стверджує, що від закінчення другої світової війни, від 1947-го року, заробітні платні фабричних робітників збільшилися на 40%. В цьому збільшенні прибутків фабричних робітників не є узгляднені такі поліпшення фінансового стану робітників, як збільшення пенсій, допомоги на час безробіття, забезпечення на медичну допомогу. Пересічні тижневі заробітні платні в 1959 році в нафтовій промисловості виносили $117.38, а найменші заробітки фабричних робітників становили $55.63 тижнево. На загал більше зростали заробітки тих робітників, які працюють в тяжких промисловостях, а в меншому темпі тих працівників, що затруднені в легкій промисловості. Час тижневої праці не змінився і виносить і тепер 40 годин на тиждень. Але робітники здобули довші платні вакації і більше платних вільних днів та більше днів, в яких вони дістають повну платню, хоч нездужають. Побільшення заробітків завдячують робітники зростові своїх робітничих організацій.

Федеральна скарбниця вимінює 2.5-відсоткові бонди на нові 3.5-відсоткові

Вашингтон. — Департамент скарбу повідомив власників воєнних бондів, від яких відсотки виносять по 2.5 річно, і які „дозрівають" за 7 до 9 років, що ті бонди можна виміняти на нові, 3.5%, але їхня ліквідація може настати аж за 20 до 38 років. Тих 2.5% бондів має державна скарбниця на суму $12,400,000,000, з того одна п'ята припадає на приватні особи, а чотири п'ятих на торговельні або ощадностеві банки, забезпеченеві товариства, пенсійні фонди, банки федеральної резерви та інші подібні інституцій. Всі вони виміняють старі бонди на нові, з більшими відсотками, бо вище згадані грошові інституції мусять зберігати свої фінанси в федеральних бондах, які не наражаються на жадний риск.

В ЗДА і Канаді економіка зростає повільніше, як в Европі

Ню Йорк. — Рада Крайової Промислової Конференції стверджує, що в країнах двох европейських економічних об'єднань в роках 1954 до 1959 швидше зростала економіка, як в ЗДА і Канаді. В цій студії говориться також про збільшення цін на товари, грошовий обіг і збільшення видатків на продукцію головних товарів. В Европі не було господарської знижки, яка сповільнила була розвиток економіки в ЗДА і Канаді в 1957 році. Коли прийняти продукцію в 1954 році за 100, то в країнах Европейського Спільного Ринку (Франція, Західня Німеччина, Італія, Голляндія, Бельгія і Люксембурґ) продукція виносила 157; в державах Европейської Вільної Асоціяції (Англія, Данія, Норвеґія, Швеція, Австрія, Швайцарія і Портуґалія) — 125%; в Канаді — 117%, а в ЗДА — 112%.

● **Новий уряд в Південній** Кореї д-ра Джана Чанґа рішив драстично покласти край сумній традиції — податкових зловживань і перекупств. Уряд зажадав від 24-х найбагатших промисловців, власників 46-ох фірм, заплати коло $ 30 мільйонів за залеглі податки. Уряд проголосив двотижневий термін для податкових винуватців, після чого вони будуть притягнені до карної відповідальности.

● **На Кипрі,** який заледви від трьох тижнів є самостійною державою, вибух перший страйк державних службовиків, що протестують проти звільнення частини службовиків без відшкодування і можливостей іншої праці. На Кипрі є 4,500 осіб на державній службі. Цей страйк є першим викликом зорганізованого тамошнього робітництва під адресою президента - прем'єра Кипру, архиєпископа Макаріоса.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

БОФФАЛО, Н. Й. — Б-во св. о. Миколая, Відд. 127, повідомляє своїх членів, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 18 вересня 1960 р., в церковній залі, при Філмор і Онейда вул., зараз по співаній Службі Божій. Проситься членів приходити на Збори і вплачувати біжучі та залеглі вкладки. На Зборах маємо багато справ до вирішення. Управа урядує кожної неділі в повище згаданім місці, від год. 11:30 до 1:00 по пол. Просимо зголошувати своїх дітей і знайомих в члени УНСоюзу. — І. Була, гол.; П. Володка, фін. секретар; М. Гаровус, кас.; М. Левицький, рек. секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Т-во „Подільська Січ", Відд. 8, повідомляє своїх членів, що збірка місячних вкладок буде у п'ятницю, 16-го вересня 1960 р., в год. 7:30 веч., в залі Клюбу, при 13 Washington St. Просимо приєднувати нових членів до Т-ва й УНС. — П. Гарасимів, предсідник; В. Мандзій, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Відд. 397 повідомляє своїх членів, що побір вкладок відбудеться в неділю, 18-го вересня 1960 р., в год. 3-4 по пол. — І. Скочиляс, предс.; О. Штогрин, секр.

ДІТРОЙТ, Миш. — Збори Товариства „Згода", Відд. 20, відбудуться в суботу, 17-го вересня 1960 р., в год. 7-ій веч., в залі Української Кат. Гайскул. Проситься всіх членів прибути на ці Збори, бо є важливі справи до вирішення. — Й. Косій, секр.

ДІТРОЙТ, Миш. — Управа 175 Відд., Б-ва ім. св. о. Миколая, повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в суботу, 17 вересня ц. р., в год. 7-ій веч., в залі УНДому, при Мартін вул. Проситься членів прибути, заплатити біжучі і залеглі членські вкладки. — Я. Базюк, предсідник; І. Кальниченко, кас.; С. Н. Крупка, секр.

ПАССЕЙК, Н. Дж. — Т-во ім. Т. Шевченка, Відд. 42, повідомляє своїх членів, що Місячні Збори відбудуться в суботу, 17-го вересня 1960 р. в год. 7:30 веч., в УНДомі при 237 Hope Ave. На Збори просимо прийти всіх членів, бо є дуже важні справи до полагодження. Після літньої перерви починаємо вести кампанію за приєднання нових членів до УНСоюзу, тому просимо всіх членів у цій кампанії взяти активну участь. — В. Марущак, рек. секр.

БЕТЛЕГЕМ, Па. — Б-во св. Димитрія, Від. 288, повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 18-го вересня 1960 р., в год. 11-ій ранку. Просимо членів прибути на Збори та відібрати квитки на 50-літній Ювілей нашого Б-ва, який відбудеться в дні 8-го жовтня ц. р., в год. 6-ій веч., в церковній залі, при 3rd & Carbon St. в Бетлегем, Па. — А. Данилюк, предс.; В. Загвоський, кас.; Д. Мущастий, секр.

ШИКАГО, Ілл. — С-во Пресв. Діви Марії, 259 Відд., повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 18-го вересня 1960 р., в год. 1-ій по пол., в церковній залі. — П. Трусяк, рек. секр.

НЮ ГЕЙВЕН, Конн. — Місячні Збори Т-ва „Любов", Від. 370, відбудуться в неділю, 18-го вересня 1960 р. Секретар буде збирати вкладки від год. 9:30 ранку, в шкільній кімнаті. Збори почнуться в год. 11:45 перед пол. Повідомляється всіх членів і членкинь, щоб вирівняли свої вкладки, бо минулого місяця багато членів не заплатили своїх вкладок. Далі повідомляємо, що 29-го жовтня (субота) ц. р. відбудеться велика Товариська Забава „Галовін Денц", на яку кожний член повинен прибути. Білети можна набути при вплачуванні членських вкладок. — К. Стасюк, предс.; Р. Голубович, кас.; В. Гіна, секр.

Посмертні згадки

Дмитро МУСИК, член 94 Відд. УНСоюзу ім. М. Шашкевича в Дітройті, Миш., помер 16-го серпня 1960 р., несподівано на удар серця. Покійний народився 1895 р., в селі Синевідсько Вижне, пов. Стрий, Зах. Україна. Був учасником Визвольних Змагань. До ЗДА прибув в 1949 р., В члени УНСоюзу вступив в 1950 році. Полишив у глибокому смутку дружину Анну, 2 синів: Павла з дружиною Анною, Панька з дружиною Валентиною та 4 внуків. Похорон відбувся 20-го серпня 1960 р., при участі Односельчан і Знайомих, з каплиці пох. заведення до укр. кат. церкви Непорочного Зачаття, а звідси на цвинтар Моунт Олівет. — Управа Відділу висловлює своє співчуття цілій родині Покійного. — В. Й. П.!

І. Совірка, секр.

Григорій ПРИТУЛА, довголітній член Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 246 УНСоюзу в Кромптоні, Р. Ай., та довголітній предсідник цього Відділу і делеґат на двох конвенціях УНСоюзу, помер 30 серпня 1960 р., на 73-му році життя. Покійний походив із с. Шили, пов. Збараж, Зах. Україна, син Семена і Марії Кухарук Притула. Покійний полишив у смутку дружину Параню з дому Кравчук, 3 синів (2-ох є членами УНСоюзу), 3 невістки, 7 внуків, 2 братів і сестру в Україні. Прощальну промову виголосив В. Федович. Похорон відбувся 2-го вересня, при участі Родини, Членів Відділу та численних Знайомих. Покійного поховано на St. Marty Cemetery у Вест Варвік, Р. Ай. Вічна Йому Пам'ять!

В. Коць, секр.

ТАРЗАН, ч. 4521. Тубілець веде Тарзана.

TARZAN APPROACHED THE CAPTIVE WARRIOR. "WE BELIEVE THERE IS A WHITE MAN AT YOUR VILLAGE--WHERE IS HE?"

"WHERE!" ROARED THE LORD OF THE JUNGLE."--BEFORE I FEED YOUR HEART TO DANGO, THE HYENA!"

"WAIT, BWANA!" SPUTTERED THE NATIVE. "I-I'LL TAKE YOU--"

JOHN CELARDO

Тарзан приступив до полоненого войовника. — Знаємо, що біла людина є у вашому селі... Де вона?

— Де! — рикнув пан джунґлі, — поки я накормлю вашим серцем гієну денґо!

— Зачекайте, бвана! — швидко сказав тубілець. — Я вас поведу...